

Revisionen af den preussiske Indkomstskattelov.

Af

Adolph Jensen.

Den preussiske Indkomstskat af 1891, som i meget har været Forbilledet for vor Stats-Indkomstskat af 1903, vil fra 1. April 1907 paa en Række ikke uvæsentlige Punkter fremtræde i noget ændret Skikkelse, idet Loven i Rigsdagssamlingen 1905—06 er bleven underkastet en indgaaende Revision.

I sin nye Affattelse (Lov af 19. Juni 1906) bryder den preussiske Indkomstskat ikke i nogen Henseende med de Hovedprincipper, der indførtes i 1891; tværtimod maa det siges, at disse paa fuldt ud tilfredsstillende Maade have staaet deres Prøve, og at Loven af 1891 — der dengang var ikke saa lidt af en Begivenhed — baade skatteteknisk og finansielt har opfyldt de Forventninger, man nærede til den. Finansielt set har Skatten vel endog overtruffet selv de dristigste Forventninger; medens man paa Grundlag af Erfaringerne fra den tidligere »Klasseskat« oprindelig paaregnede et Udbytte af 80—90 Mill. Mark aarlig, gav allerede den første Ansættelse ikke mindre end 124 Millioner, og

Udbyttet er i de forløbne 15 Aar steget til 210 Millioner, altsaa med omtrent 70 pCt., medens Folkemængden i samme Tidsrum er vokset fra 30 til 37 $\frac{1}{3}$ Mill., altsaa med kun 24 pCt. Dette for Statens Finanser saa overordentlig gunstige Resultat skyldes vel nok delvis en Stigning i Befolkningens Velstand, men sikkert tillige i ikke ringe Grad, at saavel Borgerne som Skattemyndighederne efterhaanden have indlevet sig i Lovens Bestemmelser, saaledes at Skatteansættelsen nu er langt nøjagtigere og fuldkomnere end før.

Men de 15 Aars Erfaring har naturligvis aabenbaret Lovens svage Punkter, baade de oprindelige og dem, som den mellemliggende økonomiske Udvikling har skabt. Paa saadanne svage Punkter har man ved den nye Lov søgt at raade Bod, og samtidig har man benyttet Lejligheden til at indføre visse Noviteter, hvortil der strængt taget ikke var nogen egentlig Trang — skatteteknisk set, men hvorved man har imødekommet et udbredt Ønske hos en stor Del af den preussiske Befolkning. Med Forbigaaelse af alt uvæsentligt skal der i det følgende gøres Rede for begge Arter af Ændringer, særlig for saa vidt de have Berøringspunkter med vor egen Skattelovgivning. *)

En af Hovedændringerne i den nye Lov vedrører det meget omstridte Spørgsmaal om Selskabsbeskatning.

*) Med Hensyn til Grundprincipperne og de vigtigste Hovedbestemmelser i den preussiske Indkomstskattelov af 1891 henvises til Emil Meyers Afhandling i dette Tidsskrifts Aargang 1892, S. 94 ff. — Den nye Lovs Tekst findes aftrykt i Schanz' Finanz-Archiv (22. Jahrg., 2. Heft). De der anførte orienterende Bemærkninger af Maatz ere benyttede ved Udarbejdelsen af nærværende Oversigt.

Loven af 1891 nævner som de juridiske Personer, der ere skattepligtige: Aktieselskaber, Kommanditselskaber paa Aktier, »Berggewerkschaften«, saadanne »eingetragene Genossenschaften«, hvis Virksomhed strækker sig ud over deres Medlemmers Kreds, samt Forbrugsforeninger, der holde aaben Bod, for saa vidt de have Rettigheder som juridiske Personer. Denne Række var, da Loven blev givet, for saa vidt udtømmende, som den nævner alle de Selskabsformer, som der kunde være Tale om at inddrage under Skatten. Siden da er der imidlertid, som bekendt, i Tyskland dannet en stor Mængde saakaldte Selskaber med begrænset Ansvar (»Gesellschaften mit beschränkter Haftung«), en Selskabsform, der økonomisk set staar Aktieselskabet nær, men som efter tysk Ret baade reelt og formelt er stillet udenfor Aktielovgivningens Ramme.*) Disse Selskaber med begrænset Ansvar ere efterhaanden kommen til at spille en ganske anderledes betydelig Rolle i Tysklands Forretningsliv, end man oprindeligt havde tænkt sig; Antallet er nu

*) Ifølge Loven om Selskaber med begrænset Ansvar (20. April 1892) adskille disse sig fra Aktieselskaber bl. a. derved, at de ikke ere forpligtede til at offentliggøre deres Regnskab (undtagen hvis de drive Bankvirksomhed), at der ikke behøver at være noget »Aufsichtsrat«, og ved at der i det hele taget er indrømmet Selskaber med begrænset Ansvar en vidtstrakt Frihed til at ordne deres Stiftelse og indre Retsforhold, medens Aktieselskaberne derimod i stort Omfang ere bundne ved bestemte Retsnormer. Loven forudsætter, at Deltagerne i et »Gesellsch. mit beschränkter Haftung« ere faa i Tal, og at Kredsen af Deltagere ikke er stærkt vekslende, saaledes som Tilfældet er med Aktionærerne i et almindeligt Aktieselskab. For at hindre, at Andele i Selskaber med begrænset Ansvar blive Genstand for Omsætning paa Børsen, er det bestemt, at Andelene ikke kunne overdrages paa samme formløse Maade som Aktier, men kun gennem en Kontrakt, indgaaet for en Ret eller en Notar.

ca. 9000, medens der kun findes ca. 5500 Aktieselskaber i Tyskland. *) For Preussen alene blev Antallet af Selskaber med begrænset Ansvar ved Udgangen af 1904 opgjort til 5572, medens Antallet af Aktieselskaber og Kommanditselskaber paa Aktier tilsammen kun var 2594. Ganske vist er den samlede Kapitalstyrke mindre for Selskaberne med begrænset Ansvar end for Aktieselskaberne, i Preussen Aar 1904 ca. 1500 Millioner Mark imod ca. 6900 Mill. Mark**), men det drejer sig dog altsaa om en Kapital paa halvanden Milliard (for hele Tyskland det dobbelte), og der findes blandt de preussiske Selskaber med begrænset Ansvar over 200 Million-Foretagender. Til næsten ethvert Omraade af tysk Erhvervsliv har denne Selskabsform fundet Vej, og Dag for Dag vinder den større og større Udbredelse. Det er derfor kun rimeligt, at man ved Revisionen af den preussiske Indkomstskattelov har optaget Spørgsmaalet om disse Selskabers Inddragning under Kredsen af de skattepligtige juridiske Personer. Regeringen foreslog at behandle Selskaber med begrænset Ansvar paa samme Maade som Aktieselskaber, nemlig at beskatte den Del af deres Indtægt, der overstiger $3\frac{1}{2}$ pCt. af den indbetalte Kapital (jfr. hermed den tilsvarende Bestemmelse i den danske Lov, hvor dog det skattefrie Fradrag er sat til 4 pCt. af Kapitalen). Da Aktionærene desuden betale Skat af det som Udbytte fordelte Overskud, vilde man saa-

*) C. Greulich: Der Kredit der Gesellschaften mit beschränkter Haftung. (Jahrb. f. Nationalök. u. Stat., Decbr. 1906).

**) J. Conrad: Die Gesellschaften mit beschränkter Haftung in Preussen 1904. (Jahrb. f. N. u. St., Jan. 1906). — Statistische Korrespondenz, 2. Dec. 1905.

ledes efter Regeringsforslaget naa til en Dobbeltbeskatning af en Del af Indtægten. Uagtet dette Dobbeltbeskatnings-Princip — hvor lidet rationelt det end i og for sig er — efterhaanden har skaffet sig en vis Anerkendelse i Praksis, og uagtet det i Preussen allerede var akcepteret for Aktieselskabernes Vedkommende, rejste der sig dog en betydelig Modstand mod Regeringens Forsøg paa ogsaa at bringe Princippet i Anvendelse overfor Selskaber med begrænset Ansvar, idet man bl. a. gjorde gældende, at disse Selskaber med deres i Regelen stærkt begrænsede Antal Part-havere i Virkeligheden staar nærmere Enkeltmandsforretningen eller det simple Handelsselskab end Aktieselskabet, hvormed de i det væsentlige kun have det begrænsede Ansvar tilfælles. Det turde være et stort Spørgsmaal, om dette Argument har afgørende Værd, eller om det ikke er rigtigere ganske at se bort fra Formen og lægge Vægten paa, at det personlige Moment, der er det karakteristiske for Enkeltmandsforretningen, ved Flertallet af Selskaber med begrænset Ansvar er forsvundet, hvorved disse Selskaber have faaet ganske den samme kapitalistiske Karakter som Aktieselskaberne. Akcepterer man den delvise Dobbeltbeskatning for de sidstnævntes Vedkommende, bør man næppe forkaste den for de førstnævntes. Man kom dog til et andet Resultat i Preussen, men det er af Interesse, at om end Selskaberne med begrænset Ansvar undgik at blive slaaet i Hartkorn med Aktieselskaberne, undgik de dog ikke den dem tiltænkte Særbeskatning, men de fik den ganske vist i en anden Form end den foreslaaede. Man vedtog at beskatte Selskaber med begrænset Ansvar af deres fulde Ind-

tægt (uden Fradrag) og efter en højere Tarif end den almindelige, medens til Gengæld Parthaverne fritages for at betale Skat af den oppebaarne Dividende. Herved kommer Selskabet med begrænset Ansvar til — ogsaa i Henseende til Indkomstbeskatningen — at indtage en Mellestilling mellem Enkeltmandsvirksomheden (eller det simple, ansvarlige Selskab) og Aktieselskabet.*)

Et andet Punkt, hvor den preussiske Selskabsbeskatning er bleven ændret ved den nye Lov, er med Hensyn til Forbrugsforeningerne. Medens Skattepligten efter Loven af 1891 kun omfattede Forbrugsforeninger, der holdt aaben Bod, og som havde Rettigheder som juridiske Personer, har man i den nye Affattelse af Loven strøget de anførte indskrænkende

---

*) Hvis en Mand ejer Halvparten af en Forretning, der giver 20000 Mark i Overskud, maa han for sin Part (10000 Mk.) betale 3 pCt = 300 Mark i Indkomstskat (forudsat at han ikke ved Siden af har andre Indtægter, der bringe ham op paa et højere Trin i den progressive Skattetarif). Hvis han nu ønsker at begrænse sin Risiko og derfor omdanner Forretningen til et »Gesellschaft mit beschränkter Haftung«, bliver hans Skat 370 Mk. = 3,7 pCt. Hvis Forretningen endelig overtages af et Aktieselskab med en Kapital paa 400000 Mk., og den oprindelige Indehaver beholder Halvdelen af Aktierne, vil han — stadig under Forudsætning af, at Forretningens hele Overskud er 20000 Mark, altsaa 5 pCt. af Aktiekapitalen — for sin Part komme til at betale i direkte Indkomstskat og gennem den partielle Dobbeltbeskatning af Selskabs-Udbyttet tilsammen 390 Mk. = 3,9 pCt. — Det vil iøvrigt ses, at Ordningen indeholder den Urimelighed, at naar Udbyttet er lavt i Forhold til Kapitalen, svinder den dobbeltbeskattede Del af Aktiedividenden ind, indtil den ganske bortfalder, naar Dividenden gaar under $3\frac{1}{2}$ pCt., hvorved Aktieselskabet bliver endog gunstigere stillet end Selskabet med begrænset Ansvar, der beskattes efter den højere Tarif, uanset om Udbyttet er lavt eller højt i Forhold til Kapitalen.

Betingelser og inddraget under Skattepligten alle Foreninger (ogsaa »eingetragene Genossenschaften») til fælles Indkøb en gros af Livsfornødenheder og Husholdningsartikler, selv om Virksomheden ikke strækker sig ud over Medlemmernes Kreds. Forklaringen til denne Lovgivningens ændrede Stilling til Forbrugsforeningerne maa alene søges i den betydelige Udvikling, denne Form for Kooperation har naaet i de senere Aar; eksempelvis kan det nævnes, at en enkelt Forbrugsforening (Breslauer Konsumverein) har en aarlig Omsætning af 16 Mill. Mark med et Netto-Overskud af 2 Mill. Mark. Det er den stærke Uvilje, hvormed den næringsdrivende Middelstand ser paa disse kooperative Foretagender, der har gjort Udslaget. Ejendommeligt er det, at Skattepligtens Udvidelse ikke rammer Andelsmejerierne og de landøkonomiske Indkøbsforeninger.

Med Hensyn til de Fradrag, der blive at foretage ved Udfindelsen af den skattepligtige Indtægt, er der indført en Række nye Bestemmelser. I forbigaaende skal her kun nævnes, at Landejendomsbesiddere fremtidig under Driftsomkostninger, der fradrages Bruttoindtægten, kan medregne Bidrag til offentlige Vandings- og Afvandingsanlæg, og at ligeledes Bidrag til »Berufskammern» blive at anse som Driftsomkostninger. Endvidere at den ældre Lovs Regel om, at Livsforsikringspræmier til et aarligt Beløb af 600 Mark kunne fradrages, nu ikke alene gælder den Skattepligtiges egen Forsikring, men ogsaa Forsikringer af de til hans Husstand hørende Personer, der ikke ere selvstændig skatteansatte.

Større Interesse har imidlertid en Bestemmelse, der afgjort bryder med et hidtil almindelig fastslaaet Princip. Blandt de Udgifter, der fradrages, nævner den ældre Lov — ligesom den danske — Renter af Gæld, men ikke Afdrag paa Gæld. Efter de nye Regler kan der imidlertid, foruden Rentebeløbet, fradrages de Beløb, der i Henhold til retlig Forpligtelse betales af den Skattepligtige til successiv Amortisering af en paa hans faste Ejendom hæftende Gæld, dog kun indtil 1 pCt. af Kapitalen og indtil 600 Mark aarlig. Formaalet med denne Bestemmelse er aabenbart at fremme Amortiseringen af den paa de faste Ejendomme hvilende Prioritetsbyrde, og Hensigten med at fastslaa en Grænse for Afdragets Størrelse maa vel være, at Begunstigelsen skal forbeholdes de mindre Ejendomsbesiddere. I begge Henseender synes Bestemmelsen dog lidet hensigtsvarende: for det første yder Amortiseringen af Prioriteterne ingen absolut Garanti for, at den paagældende virkelig formindsker sin Skyld, og dernæst kommer Begunstigelsen saa langt fra udelukkende Ejerne af smaa Ejendomme til Gode, at den tværtimod strækker sig lige op til Ejendomme med en Pantegæld paa 60000 Mark. Efter Bestemmelsens Ordlyd kommer den ikke til Anvendelse paa frivillig Amortisering, men kun paa Afbetalinger, der ske i Henhold til retlig Forpligtelse. Hermed har man ment at sætte en Præmie paa de afdragsfri Laans Forvandling til Amortiseringslaan, men samtidig er der begaaet en Uretfærdighed mod de Ejendomsbesiddere, der sidde saa haardt i det, at de ikke tør binde sig til en regelmæssig Amortisering. — Alt i alt synes denne mærkelige Bestemmelse at maatte henregnes til de Noviteter i den preussiske

Lov, som ikke fortjener at efterlignes. Den maa vel nærmest ses under Synspunktet af en agrarisk Present (hvoraf der iøvrigt findes adskillige), eller — hvis man vil være meget velvillig — som en ret uheldig socialpolitisk Foranstaltning. Fra begge Synspunkter set er Bestemmelsen imidlertid et Skridt ind paa et for Skatte-lovgivningen som saadan meget farligt Skraaplan.

Vi forbigaa i denne Oversigt en Række Ændringer om det saakaldte »Børneprivilegium« (Nedsættelse af Skatten for de Skattepligtige, der have Børn eller andre Familienmedlemmer at underholde), om Beregningen af den skattepligtige Indtægt og om ekstraordinære Forhøjelser og Nedsættelser i Løbet af Skatteaaret. Flere af de herhen hørende Ændringer ere af ret indgribende Betydning i Praksis, men de ere uden større principiel Interesse og ville vanskelig kunne fremstilles uden vidtløftig Benyttelse af baade den ældre og den nye Lovs Tekst.

En enkelt af de Ændringer, der angaa Fremgangsmaaden ved Skatteansættelsen, skal dog nævnes. Ved en Tilføjelse til den ældre Lovs Regler om Kommunalbestyrelsernes Pligt til at bistaa Skattemyndighederne ved Meddelelse af Oplysninger om Formue- og Indtægtsforholdene i Kommunen, er det nu endvidere paalagt enhver Arbejdsgiver (baade Aktieselskaber o.l. og private Næringsdrivende) at give Oplysning om de Beløb, der i Aarets Løb ere udbetalte til Arbejdere og Funktionærer, som have vedvarende Beskæftigelse i den paagældende Virksomhed, og hvis Aarslønning ikke overstiger 3000 Mark — Grænsen for Selvangiv-

elsespligten.*) Denne Bestemmelse har foreløbig faaet en meget ublid Modtagelse, ikke saa meget blandt Arbejderne, hvis Skatteansættelse den tilsigter at lette Ligningsmyndighederne, som blandt Arbejdsgiverne, hvem den volder en Del Ulejlighed og Bryderi. Bestemmelsen er i Praksis bleven udført paa den Maade, at Skattemyndighederne tilsende Arbejdsgiverne Skemaer, hvorpaa der forlanges opført Navn, Bopæl og Lønbeløb for hver enkelt af Virksomhedens Arbejdere og Funktionærer, men Arbejdsgivernes Organisationer gøre gældende, at Loven kun hjemler Skattemyndighederne Ret til at stille Spørgsmaal om bestemt navngivne Personers Lønforhold, og det synes som om man i Arbejdsgiverkredsene er til Sinds at søge fremkaldt en Domsafgørelse af det paagældende Fortolkningsspørgsmaal. Den Stejlhed, der præger Arbejdsgivernes Stilling i denne som det synes ret lille Sag, tyder paa, at der bag deres Uvilje mod Bestemmelsen maa ligge noget andet og mere end Omkostningerne og Besværet ved Affattelsen af en aarlig Lønningsliste, og der lægges da heller ikke Skjul paa, at man frygter for, at den nye »Angiveriparagraf« i mange Tilfælde vil indvirke uheldigt paa det i Forvejen spændte Forhold mellem Arbejdere og Principal. Hvor meget eller hvor lidt begrundet en saadan Frygt maatte være, derom kan den, der ser Sagen udefra og paa Afstand, naturligvis ikke have nogen Mening; (hos os synes den tilsvarende Bestemmelse ikke at have voldet Vanske-

---

*) Jfr. hermed den danske Lovs tilsvarende Bestemmelse, som dog kun omfatter offentlige Myndigheder, Banker, Assurance- og Aktieselskaber, Kreditforeninger, Sparekasser o.l., men ikke private Erhvervsdrivende.

ligheder af den Art, man frygter i Preussen). Fra et almindeligt Skatte-Synspunkt og under Hensyn til den begrænsede Selvangivelsespligt kan Foranstaltningen næppe være forkastelig; — noget andet havde det været, om det under Forhandlingerne fremsatte Forslag om at udstrække Selvangivelsespligten til ogsaa at omfatte Indtægter under 3000 Mark, var blevet gennemført.

Det blev i Indledningen til disse Bemærkninger nævnet, at den preussiske Indkomstskat, fiskalt set, fuldt ud har opfyldt de Forventninger, man nærede til den. Der er endog dem, der mene, at det Udbytte, Skatten giver Staten, nu og da er for stort. Dette hænger sammen med, at den preussiske Stat saa overvejende støtter sin Økonomi paa Indtægtskilder, der efter deres Natur maa være stærkt svingende (Domæner og navnlig Stats-Jærnbaner). Efter Fradrag af alle Driftsomkostninger samt Udgifter til Forrentning, til Pensionering af Jærnbaneetatens Embedsmænd og Funktionærer o. s. v. give de preussiske Statsbaner et aarligt Netto-Overskud i egentligste Forstand af imellem 210 og 220 Mill. Mark, og Indkomstskatten giver en lignende Sum. Men medens Indkomstskattens Beløb er ret jævnt stigende fra Aar til Aar, svinger Jærnbane-Overskuddet efter Konjunkturerne, og der blev derfor i Forbindelse med den nu afsluttede Revision af Loven af 1891 stillet Forslag om Kvotisering af Indkomstskatten, saaledes at det paa den aarlige Finanslov skulde fastslaas, med hvor mange Tolvtedele (Maanedsrater) den for det paagældende Aar paalignede Indkomstskat skulde opkræves, — altsaa en lignende

Ordning som den, der er gældende i England, hvor «the income and property tax» opkræves med et vekslende Antal Pence pr. £, alt efter Statskassens Behov. Dette Forslag til at gøre Indkomstskatten til en egentlig Supplerings-Skat forkastedes dog under Henvisning til, at Publikum vilde føle Byrden af Skatten langt stærkere, naar den var vekslende end naar den var konstant, og det saa meget mere, som Skatten vilde blive opkrævet med fuldt Beløb i de Aar, da Jærnbannerne gav mindre Overskud end normalt, altsaa i daarlige Tider.
